

Upravljanje hemikalijama

Zakonodavni okvir stvoren usvajanjem Zakona o hemikalijama i Zakona o biocidnim proizvodima i odgovarajućih podzakonskih propisa uspostavio je sistem upravljanja hemikalijama po principima EU. U pogledu ažuriranja propisa, tokom izveštajnog perioda ažuriran je samo Pravilnik o Spisku klasifikovanih supstanci. Novi Zakon o **biocidnim proizvodima ni nakon dve godine nije usvojen, dok su Lista supstanci kandidata za Listu supstanci koje izazivaju zabrinutost, Lista supstanci koje izazivaju zabrinutost, Lista ograničenja/ zabrane proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja određenih opasnih supstanci, smeša ili proizvoda ostali neažurirani.**

Akcioni planovi Nacionalnog implementacionog plana za Stokholmsku konvenciju su ostali neusvojeni – a od ove godine i zastareli – s obzirom na to da su projektovani do 2020. godine. Dosad nije doneta odluka o ratifikaciji Minamata konvencije.

Neophodno je nastaviti s razvojem zakonodavnog okvira, kako kroz harmonizaciju propisa uzimajući u obzir nove uredbe EU, kao i izmene i dopune postojećih, tako i jačanjem kapaciteta neophodnih za sprovođenje propisa.

Propisani upravni postupci se sprovode, ali imajući u vidu obim i sadržaj dokumentacije koja se zahteva ovim postupcima, kao i poverljivost pojedinih podataka, neophodno je nastaviti sa unapređenjem sistema, i to posebno elektronske dostave podataka, kao i podizanjem administrativnih i stručnih kapaciteta Odeljenja za hemikalije, kao i inspeksijskih organa na poslovima kontrole hemikalija i biocidnih proizvoda. **Neophodno je unaprediti efikasnost sprovođenja upravnih postupaka** upisa u Registar hemikalija i upisa u Privremenu listu za dostavljanje tehničkog dosijea za biocidne proizvode, u smislu jačanja elektronske zaštite i pristupa podataka i samog unapređenja rada na elektronskim portalima. Pored toga, potrebno je doneti Rešenja o upisu u Registar hemikalija po ubrzanom postupku za zahteve iz ranijih godina i

uskладiti zahteve za ispitivanje efikasnosti biocidnog proizvoda s laboratorijskim kapacitetima u Srbiji.

U Evropskoj uniji je stupila na snagu zabrana korišćenja određenih ftalata u potrošačkim proizvodima, dok zbog kašnjenja u ažuriranju propisa, Srbija još uvek nije usvojila ovu zabranu. Imajući u vidu da je proces donošenja zabrane dugotrajan i da postoji vremenska razlika od trenutka donošenja zabrane do njene obavezujuće primene, **postoji rizik da će se proizvodi za opštu upotrebu koji sadrže zabranjene ftalate sa EU tržišta tokom naredne tri godine prelići na srpsko tržište (gde su i dalje dozvoljeni usled nepostojanja ove zabrane).**

Potrebno je uspostaviti mehanizam za sprovođenje **člana 82. Zakona o hemikalijama** kojim se nalaže Ministarstvu zaštite životne sredine da izradi i sprovede projekte za praćenje stavljanja u promet i korišćenja hemikalija, praćenje njihovih metabolita i putanje hemikalija u životnoj sredini i živim organizmima kako bi se pratio rizik koje hemikalije predstavljaju po zdravlje ljudi i životnu sredinu, odnosno obezbedila kontrola načina korišćenja supstanci koje izazivaju zabrinutost i sprovođenja ograničenja i zabrana proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja hemikalija. Ovo je veoma značajna mera koja bi omogućila sagledavanje stvarnog napretka smanjivanja rizika od najopasnijih hemikalija.

Zbog izmena sadržaja na internet stranici Ministarstva zaštite životne sredine nisu objavljene mnoge informacije koje obuhvataju oblast upravljanja hemikalija zbog čega **je došlo do dodatnog smanjenja transparentnosti sprovođenja propisa.** U tom smislu, neophodno je: nastaviti s radom na Informativnom pultu za hemikalije i biocidne proizvode i upotpuniti informacije koje sadrži, a koje su navedene u poglavlju „Sprovođenje propisa“; **učiniti javno dostupnim broj izdatih rešenja o upisu u Registar hemikalija po godinama, kao i podatke o stavljanju hemikalija na tržište po klasama opasnosti kao statistički podatak, i informacije o sprovođenju svih konvencija koje su u vezi sa upravljanjem hemikalijama.** U vezi s tim, bilo bi korisno da Ministarstvo objavi i podatke o upisu supstanci koje izazivaju zabrinutost, i da li su mere za smanjenje rizika koje privredni subjekti primenjuju dovoljne za kontrolu rizika od ovih hemikalija.

U pogledu administrativnih kapaciteta za obavljanje stručnih poslova u ovoj oblasti **nije došlo do značajnih promena u odnosu na kapacitete u prethodnom**

periodu, iako je to neophodno kako bi se dostigao neophodan nivo razvijenosti za sprovođenje propisa, kao i za razvoj daljeg sistema upravljanja hemikalijama.

Potrebno je pojačati inspeksijski nadzor nad hemikalijama i biocidnim proizvodima, naročito hemikalija u predmetima opšte upotrebe u smislu jačanja kapaciteta samih inspekcija i povećanje broja inspeksijskih nadzora, kao i unosa nebezbednih predmeta u NEPRO bazu kako bi se osiguralo adekvatno informisanje građana o predmetima povučenicima s tržišta usled hemijskog rizika.

Iako se na osnovu povećanja zainteresovanosti potrošača za održive načine kupovine i sve češćeg promovisanja održivih rešenja u svakodnevnom životu može očekivati da će sve više njih koristiti pravo na informaciju o sadržaju opasnih supstanci u proizvodima koje je definisano članom 27. Zakona o hemikalijama, **neophodno je da Ministarstvo zaštite životne sredine vrši nadzor nad zaštitom prava potrošača iz ovog člana.**

Neophodno je **obezbediti finansijska sredstva za jačanje administrativnih i stručnih kapaciteta Odeljenja za hemikalije u Ministarstvu, kao i inspeksijskih organa** koje sprovode nadzor nad Zakonom o hemikalijama i Zakonom o biocidnim proizvodima, kako bi se zakonski propisi u vezi sa upravljanjem hemikalijama kontinuirano ažurirali i upravni postupci sprovodili bez probijanja vremenskih rokova, a imajući u vidu njihovu obimnost i kompleksnost.

Strateški i zakonodavni okvir

Zakonodavni okvir stvoren usvajanjem Zakona o hemikalijama i Zakona o biocidnim proizvodima i odgovarajućih podzakonskih propisa uspostavio je sistem upravljanja hemikalijama po principima EU. Zakon o hemikalijama je u usklađen sa REACH uredbom (EC 1907/2006) u onoj meri u kojoj je moguće zbog centralizovanih procedura koje REACH Uredba propisuje i za čije je sprovođenje neophodno članstvo u EU, kao što su postupci registracije, evaluacije i autorizacije (MZŽS 2009a, MZŽS 2009b). Neophodno je nastaviti s daljim razvojem zakonodavnog okvira, kako kroz dalju harmonizaciju propisa uzimajući u obzir nove uredbe EU, kao i izmene i dopune postojećih, tako i jačanjem kapaciteta neophodnih za sprovođenje propisa.

U pogledu ažuriranja propisa koji se odnose na klasifikaciju i obeležavanje hemikalija radi njihovog prilagođavanja u pogledu tehničkog i naučnog napretka došlo je do pozitivnog pomaka u odnosu na prethodni izveštaj.

U martu 2020. godine ažuriran je Pravilnik o spisku klasifikovanih supstanci („Službeni glasnik Republike Srbije”, 22/20) usklađen sa *Adaptation to Technical Progress* – ATP 13, koji je u EU u primeni od 1. 5. 2020. godine, a u Republici Srbiji od 1. 10. 2020. godine (MZŽS, 2020a). U EU je usvojen i ATP 14 (u primeni će biti od 9. 9. 2021), kao i ATP 15 (u primeni će biti od 1. 3. 2022) koji se takođe odnose na Spisak klasifikovanih supstanci (Aneks VI CLP uredbe).

Što se tiče Pravilnika o klasifikaciji, pakovanju, obeležavanju i oglašavanju hemikalije i određenog proizvoda u skladu sa GHS („Službeni glasnik Republike Srbije”, br. 21/19) nije bilo novih ažuriranja, tako da je on usklađen zasad sa ATP 11. Međutim, u EU je još u martu 2019. godine objavljen ATP 12 koji je u primeni od 17. 10. 2020.

Važno je naglasiti da je redovno usaglašavanje ovih propisa od izuzetne važnosti, s obzirom na to da **kašnjenje u ažuriranju Spiska klasifikovanih supstanci kao posledicu ima odstupanje podataka o harmonizovano klasifikovanim**

supstancama u Srbiji i EU. Stoga u pojedinim slučajevima dolazi do odstupanja prilikom implementacije propisanih odredbi o klasifikaciji i obeležavanju istih supstanci i smeša kada su na tržištu EU i Republike Srbije, što je u suprotnosti sa osnovnim ciljem GHS sistema – da na svim tržištima hemikalije budu klasifikovane i obeležene prema istim pravilima, odnosno na isti način. Ukoliko nisu ispoštovana ova pravila, nastaju teškoće u pogledu slobodnog prometa hemikalija iz uvoza, kao i zaštite zdravlja ljudi i životne sredine.

Tokom izveštajnog perioda nije došlo do ažuriranja propisa kojima se uređuju ograničenja i zabrane proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja hemikalija. Međutim, stupile su na snagu sledeće zabrane koje su donete prethodnim ažuriranjem ovog propisa:

1. Apsolutna zabrana stavljanja u promet i korišćenja proizvoda od ekspaniranog polistirena (EPS) koji sadrže HBCDD koji se koristi u građevinarstvu (od 26. maja 2020),
2. Zabrana stavljanja u promet termometara namenjenih isključivo za izvođenje ispitivanja prema standardima koji zahtevaju upotrebu termometara sa živom (od 1. oktobra 2020),
3. Zabrana stavljanja u promet termičkog papira koji sadrži 0,02% (m/m) ili više bisfenola A (od 30. juna 2020),
4. Zabrana proizvodnje i stavljanja u promet prefluorooxantska kiseline (PFOA) i njenih soli: kao sastojka drugih supstanci i kao sastojka u smešama (od 4. jula 2020);
5. Zabrana stavljanja u promet za opštu upotrebu tečnosti za pranje ili odmrzavanje vetrobranskih stakala, ako sadrže metanol u koncentraciji jednakoj ili većoj od 0,6% masenog udela (od 1. juna 2020).

Neophodno je nastaviti s harmonizacijom ovog propisa s obzirom na to da je u EU lista do ovog trenutka ima 75 unosa, dok domaći propis sadrži 71 ograničenje/zabranu proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja određenih opasnih supstanci, smeša ili proizvoda. Posebno ističemo neophodnost što bržeg usvajanja zabrane koje se odnose na sadržaj određenih ftalata u proizvodima za

opštu upotrebu, kao i zabranu supstanci koje su klasifikovane kao karcinogene, mutagene i/ili toksične po reprodukciju (kategorije 1A ili 1B) u tekstilu, odeći i obući. Obe zabrane su postale obavezujuće u EU tokom 2020. godine čime su proizvodi koji ih sadrže povučeni sa EU tržišta, tako da postoji opasnost da zbog nepostojanja ovih zabrana ti proizvodi dospeju na tržište Republike Srbije.

U pogledu ažuriranja Liste supstanci kandidata za Listu supstanci koje izazivaju zabrinutost nije došlo do promena u odnosu na izveštaj iz 2020 (K27, 2020). S obzirom na to da je u EU ova lista dodatno ažurirana u nekoliko navrata (poslednja dopuna u januaru 2021) i trenutno sadrži 211 supstanci, već postoji značajna razlika u broju supstanci (u Republici Srbiji Lista supstanci kandidata za Listu supstanci koje izazivaju zabrinutost sadrži 181 supstancu) koje se nalaze na ovoj listi u EU i u domaćem propisu, što ograničava ostvarivanje prava potrošača u Srbiji na informacije o prisustvu tih supstanci u proizvodima.

Slična situacija je i u vezi s Listom supstanci koje izazivaju zabrinutost, a koja nije ažurirana od 2018. godine, tako da domaća lista sadrži 11 supstanci manje nego EU lista. Na osnovu podataka iz Informatora o radu Ministarstva zaštite životne sredine za period novembar 2020–januar 2021. godine, u proceduri usvajanja su Lista o dopunama Liste supstanci kandidata za Listu supstanci koje izazivaju zabrinutost i Lista o dopuni Liste supstanci koje izazivaju zabrinutost (MZŽS, 2021).

Postoji značajno kašnjenje u procesu usklađivanja propisa koji se odnose na metode ispitivanja opasnih svojstava hemikalija, jer propisi od 2012. godine nisu ažurirani.

Izrada novog Nacrta zakona o biocidnim proizvodima radi usklađivanja sa Uredbom o biocidnim proizvodima (528/2012/EU) završena je 2018. godine. Uredbu EU nije bilo moguće u celosti preuzeti s obzirom na to da se njome, između ostalog, uređuju postupci koje centralizovano sprovode Evropska agencija za hemikalije (ECHA) ili Evropska komisija. Problemi sa usaglašavanjem ovog propisa su navedeni u prethodnom Izveštaju iz senke (K27, 2020). **Iako je donošenje novog zakona planirano za drugi kvartal 2019. godine na osnovu NPAA, to se do trenutka pisanja ovog izveštaja nije desilo.** Na osnovu Informacije o radu Ministarstva zaštite životne sredine za period novembar

2020–januar 2021. godine, Nacrt zakona o biocidnim proizvodima je još uvek u proceduri usvajanja (MZŽS, 2021).

U pogledu **administrativnih kapaciteta** za obavljanje stručnih poslova u ovoj oblasti nije došlo do značajnih promena u odnosu na kapacitete u prethodnom periodu, pogotovu što je republička inspekcija za zaštitu životne sredine za oblast hemikalija i biocidnih proizvoda već bila dodatno oslabljena zbog odlaska nekoliko iskusnih inspektora (K27, 2020).

Iako je Pravilnikom o sistematizaciji radnih mesta nadležnog ministarstva predviđeno značajno povećanje broja zaposlenih koji rade na poslovima upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima, mora se uzeti u obzir da je ograničenje broja zaposlenih u državnim organima produženo i u 2020. godini. Otuda, nije bilo realno očekivati da će se stvoriti mogućnosti za jačanje administrativnih i stručnih kapaciteta u okviru Ministarstva zaštite životne sredine, iako je to neophodno kako bi se dostigao nivo neophodan za sprovođenje propisa, kao i za razvoj daljeg sistema upravljanja hemikalijama.

Sprovođenje propisa

Za poslove u vezi sa sprovođenjem upravnih postupaka u ovoj oblasti zaduženo je Odeljenje za hemikalije pri Ministarstvu zaštite životne sredine. Propisani upravni postupci se sprovode, ali imajući u vidu obim i sadržaj dokumentacije koja se zahteva ovim postupcima, kao i poverljivost pojedinih podataka, **neophodno je nastaviti sa unapređenjem sistema, i to posebno elektronske dostave podataka.**

Registar hemikalija

Elektronska dostava podataka putem elektronske platforme za upis hemikalija u Integralni registar hemikalija (eIRH) je počela s radom 2019. godine sa odgovarajućom zaštitom i striktno definisanim nivoima pristupa podacima. I dalje postoje dodatne administrativne prepreke po pitanju dostavljanja Obrasca prijave preko pisarnice Ministarstva, jer i dalje ne postoji elektronska pisarnica, već se potpisan obrazac fizički mora podneti Ministarstvu. Pored toga, postoje povremeno i tehničke poteškoće u radu na portalu, jer se dešava da je server preopterećen i da portal ne funkcioniše, pogotovo u martu kada je najintenzivniji period za prijavljivanje hemikalija u Registar.

Uvođenjem elektronske prijave očekivalo se i da će provera dostavljenih podataka i izdavanje rešenja od strane nadležnog organa biti ubrzana, jer upravni postupak od momenta dostavljanja podataka do konačnog izdavanja rešenja o upisu hemikalije u registar probija sve zakonom predviđene rokove i prosečno traje po nekoliko godina, naročito za one privredne subjekte koji upisuju veliki broj hemikalija. Tokom prethodne godine, smanjeno je kašnjenje izdavanja rešenja o upisu hemikalija, ali se i dalje u nekim slučajevima probijaju zakonski predviđeni rokovi. Kao što je naglašeno u prethodnom izveštaju, **potrebno je doneti rešenja po ubrzanom postupku za zahteve iz ranijih godina, a za koja još uvek nisu izdata rešenja, kroz pojednostavljene procedure, u smislu zahteva za dopunama dokumentacije,** s obzirom na to da veliki broj

tih hemikalija nije više u prometu ili su izmenjeni klasifikacija, obeležavanje, a vrlo često i sastav (K27, 2020).

Neophodno je nastaviti s daljim razvojem i tehničkim usavršavanjem samog eIRH portala i tokom tog procesa konsultovati i savetnike za hemikalije kako bi dali svoje predloge i sugestije u cilju olakšavanja rada i kasnije bržeg pregleda podnetih zahteva. Neophodno je ažurirati bazu podataka supstanci na e-IRH portalu, s Pravilnikom o spisku klasifikovanih supstanci – Tabela 1 i usaglasiti nazive supstanci s domaćim propisima.

Potrebno je razmotriti iznose taksi za upis hemikalija u Registar, jer su preveliki opsezi (1-100, 100-500, itd.), tako da je ista taksa ukoliko se na primer prijavljuje samo jedna hemikalija ili 99 hemikalija.

Jačanje administrativnih kapaciteta na poslovima upisa hemikalija u Registar je više nego neophodno, kako bi se unapredio rad portala i kako bi bio u skladu sa iznetim predlozima.

Takođe, **broj izdatih rešenja o Upisu u Registar hemikalija po godinama, kao i podatke o stavljanju hemikalija na tržište po klasama opasnosti kao statistički podatak, potrebno je ponovo učiniti javno dostupnim na sajtu Ministarstva zaštite životne sredine.** U vezi s tim, bilo bi korisno da Ministarstvo objavi i podatke o upisu supstanci koje izazivaju zabrinutost i da li su mere za smanjenje rizika koje privredni subjekti primenjuju dovoljne za kontrolu rizika od ovih hemikalija.

Biocidni proizvodi

Operativni rad eIRH za biocidne proizvode započeo je u aprilu 2019. godine i otpočelo je podnošenje zahteva za upis u Privremenu listu biocidnih proizvoda, koje je opciono tj. ostavljena je i mogućnost podnošenja zahteva na papiru. S obzirom na obim i sadržaj dokumentacije koja se zahteva ovim postupkom, kao i poverljivost pojedinih podataka, **neophodno je unaprediti postojeću zaštitu i striktno definisati različite nivoe pristupa podacima** (omogućiti direktno elektronsko dostavljanje podataka za vlasnike poverljivih podataka tj. strane proizvođače, i s tim u vezi ograničiti nivo pristupa za uvoznike, a pri

tom omogućiti savetnicima za hemikalije pristup svim podacima koji su im potrebni za izradu dokumentacije zahtevane domaćim propisima).

Zahtevi za ispitivanje efikasnosti proizvoda nisu u skladu s laboratorijskim kapacitetima Republike Srbije tako da domaći proizvođači nemaju uvek mogućnosti da ispitaju efikasnost proizvoda u laboratorijama u Srbiji, a koja je neophodna za upis proizvoda u Privremenu listu i stavljanje u promet, što ih dovodi u neravnopravan položaj u odnosu na uvoznike biocidnih proizvoda koji najčešće ove rezultate ispitivanja dobijaju od inostranog proizvođača. Ova razlika je postala još vidljivija tokom početka krize izazvane pandemijom COVID-19 kada je došlo do povećane potražnje za dezinficijensima na tržištu, a to se odrazilo i na povećanje zahteva za upis u Privremenu listu, a koji je obavezan za stavljanje u promet ovih proizvoda. Odeljenje za hemikalije je organizaciono adekvatno reagovalo u vanrednoj situaciji, rešavajući prioritetno zahteve za upis dezinficijensa u odnosu na ostale tipove biocidnih proizvoda i tako ubrzalo postupak stavljanja u promet ove vrste biocidnih proizvoda. Međutim, s obzirom na to da u Srbiji nema kapaciteta za testiranje dezinficijensa na efikasnost protiv virusa, domaći proizvođači su bili primorani da sa svojih dezinficijensa povuku tvrdnju da je efikasan na viruse, iako je aktivna supstanca i koncentracija bila ista kao i kod stranih proizvođača.

Zabrane i ograničenja upotrebe hemikalija

Iako je tokom prethodne godine postala obavezujuća primena zabrana/ograničenja za pet hemikalija koje su ranije usvojene, sam propis nije ažuriran tokom ovog izveštajnog perioda.

U Evropskoj uniji je stupila na snagu obavezna primena zabrane korišćenja ftalata u potrošačkim proizvodima (bis(2-etilheksil) ftalat (DEHP), dibutil ftalat (DBP), benzil butil ftalat (BBP) i diizobutil ftalat (DIBP)), dok (zbog kašnjenja u ažuriranju propisa) Srbija još uvek nije usvojila ovu zabranu (EC, 2018).

Organizacija ALHem je sproveda testiranje potrošačkih proizvoda od mekane plastike na prisustvo ovih ftalata kao skrining proizvoda na domaćem tržištu u cilju ubrzanog donošenja zabrane ftalata u Srbiji, kao i drugih supstanci

u proizvodima koje su već zabranjene u EU, a radi bolje zaštite potrošača. (ALHem, 2020). Rezultati su ukazali da skoro trećina testiranih proizvoda (deset od ukupno 36 proizvoda) sadrži ove supstance i u da se ove supstance mogu naći u proizvodima s kojima su deca i mladi u čestom kontaktu (npr. školska oprema, odeća i obuća) kao i u materijalima koje se mogu koristiti u velikim količinama za izradu nameštaja i unutrašnjeg enterijera. U nekim proizvodima koncentracije ftalata dostižu i 18% od ukupne mase proizvoda. Po dobijanju rezultata, ALHem je zajedno s nekoliko organizacija civilnog društva, uključujući i Koaliciju 27, podneo Inicijativu nadležnom ministarstvu za ubrzano usvajanje zabrane/ograničenja ovih ftalata u proizvodima široke potrošnje.

U odgovoru Ministarstva je navedeno da je u skladu s normativnim Planom rada Vlade usklađivanje sa odredbama predmetne uredbe bilo planirano za 2020. godinu i da su započete analize tržišta u Republici Srbiji. Nažalost, planirane aktivnosti su zbog epidemološke situacije poslednjom revizijom Plana rada Vlade odložene za 2021. godinu, jer konsultacije s privrednim subjektima nisu završene. Očekuje se da će navedena zabrana biti uvedena u nacionalni propis u četvrtom kvartalu 2021. godine, a kada će odredbe stupiti na snagu znaće se tek nakon završenih konsultacija s privredom. Očekuje se da predlog nadležnog organa bude dve godine od datuma objavljivanja u „Službenom glasniku Republike Srbije“, što je tri godine kašnjenja u odnosu na stupanje na snagu zabrane korišćenja ftalata u potrošačkim proizvodima u EU.

Imajući u vidu da je proces donošenja zabrane dugotrajan i da postoji vremenska razlika od trenutka donošenja zabrane do njene obavezne primene, postoji rizik da će se potrošački proizvodi koji sadrže ftalate sa EU tržišta (gde više nisu dozvoljeni za stavljanje u promet) tokom naredne tri godine prelići na srpsko tržište.

U skladu s Pravilnikom o utvrđivanju Programa monitoringa zdravstvene ispravnosti predmeta opšte upotrebe **za 2020. godinu, planiran je inspekcijski nadzor 3.394 predmeta opšte upotrebe** koji mogu sadržati supstance definisane propisima o zabranama i ograničenjima iz Zakona o hemikalijama i Zakonom o zdravstvenoj ispravnosti predmeta opšte upotrebe i odgovarajućim podzakonskim aktima i to: materijali i predmeti u kontaktu s hranom (1.860), igračke (912),

materijali i predmeti koji pri upotrebi dolaze u neposredan kontakt s kožom, odnosno sluzokožom (622). Predmeti povučeni s tržišta se javno objavljuju u NEPRO sistemu (sistem obaveštavanja o nebezbednim proizvodima) koji je sastavni deo sistema tržišnog nadzora i ima svrhu da potrošačima omogući bolju zaštitu od nebezbednih proizvoda, a istovremeno i da edukuje sve učesnike na tržištu i podigne svest o značaju bezbednosti proizvoda (NEPRO; MZ, 2009).

I pored planiranog opsežnog monitoringa za 2020. godinu, **u NEPRO bazu je uneto tek dva proizvoda u 2020. godini** koja su povučena s tržišta zbog hemijskog rizika.

Godina	Broj javno dostupnih objava nebezbednih proizvoda u NEPRO bazi u kategoriji hemijskog rizika	Broj uzoraka ocenjenih kao hemijski neispravno na sadržaj bisfenola A, ftalata i metala u mreži Instituta i Zavoda za javno zdravlje*
2020	2	NP
2019	35	89
2018	2	26
2017	1	36
2016	2	46
2015	0	69

* uzima u obzir posuđe i pribor za životne namernice, ambalaža za životne namernice (predmeti i materijali u kontaktu s hranom), dečije igračke, predmeti koji u upotrebi dolaze u neposredan kontakt s kožom, odnosno sluzokožom).

NP nije poznato

Institut za javno zdravlje „Dr Milan Jovanović Batut“ svake godine objavljuje godišnji Izveštaj o zdravstvenoj ispravnosti predmeta opšte upotrebe u Republici Srbiji (BATUT, 2019). Ovaj izveštaj obuhvata i proizvode na koje se odnosi Lista ograničenja/zabrane proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja određenih opasnih supstanci, smeša ili proizvoda poput predmeta koji dolaze u kontakt sa hranom (pribor i ambalaža), posuđe, igračke i predmeti za ukrašavanje (nakit). Poređenje rezultata iz Izveštaja ovog Instituta i broja prijavi u NEPRO sistemu ukazuje da se NEPRO baza neredovno ažurira, čime se potrošači uskraćuju za informacije o proizvodima koji sadrže opasne supstance.

U 2019. godini organizacija **ALHem je objavila ispitivanje sadržaja ftalata** u dečijim igračkama kupljenim na našem tržištu na sadržaj ftalata koji su zabra-

njeni za upotrebu u igračkama i predmetima namenjenim za negu dece i došla do procene da je sedam od 15 dečijih igračaka na tržištu hemijski nebezbedno (ALHem, 2019a). Objavljeni rezultati su izazvali veliku pažnju javnosti i napravljen je medijski pritisak da se izvrši vanredni inspeksijski nadzor i da se predmeti povučeni s tržišta u okviru sprovedenog nadzora objave u NEPRO bazi – što za rezultat ima drastično povećan broj povučenih proizvoda u 2019. godini (MZ, 2020). Pre navedene kampanje ALHema, na osnovu podataka iz NEPRO baze proizilazi da se ovaj broj kreće do maksimalno dva povučena proizvoda po godini, a neretke su godine gde ništa nije povučeno s tržišta. Statistička analiza pre govori u prilog tome da u Srbiji imamo slabo kontrolisano tržište od hemijskog rizika nego o visokoj bezbednosti proizvoda na tržištu.

U vezi s tim, potrebno je uspostaviti mehanizam za sprovođenje člana 82. Zakona o hemikalijama koji nalaže Ministarstvu zaštite životne sredine da izradi i sprovede projekte za praćenje stavljanja u promet i korišćenja hemikalija, praćenje njihovih metabolita i putanje hemikalija u životnoj sredini i živim organizmima kako bi se pratio rizik koje hemikalije predstavljaju po zdravlje ljudi i životnu sredinu, odnosno kako bi se obezbedila kontrola načina korišćenja supstanci koje izazivaju zabrinutost i sprovođenje ograničenja i zabrana proizvodnje, stavljanja u promet i korišćenja hemikalija (MZŽS, 2009a). Ovo je veoma značajna mera koja bi omogućila sagledavanje stvarnog napretka smanjivanja rizika od najopasnijih hemikalija.

Infopult za hemikalije

Informativni pult za hemikalije i biocidne proizvode Ministarstva zaštite životne sredine je uspostavljen 2010. godine i na veb-stranici čini javno dostupnim informacije i smernice namenjene, pre svega, privrednim subjektima koji stavljaju hemikalije i biocidne proizvode u promet u Republici Srbiji, ali i zainteresovanim građanima, odnosno potrošačima. Informativni pult je uspostavljen po ugledu na pult Evropske agencije za hemikalije i deo je HelpNet mreže Evropske agencije za hemikalije (ECHA), a od 2016. godine se zvanično nalazi i na veb-stranici ECHA. Tokom izrade nove veb-stranice Ministarstva zaštite životne sredine očekujemo da će biti ažurirana i stranica Informativnog

pulta za hemikalije i biocidne proizvode, pa u tom smislu naglašavamo da je **neophodno unaprediti informacije, kao što su:**

- 1. Smernice i kriterijumi za upis biocidnog proizvoda u Privremenu listu, konkretno učiniti javno dostupnim informacije o zahtevima/kriterijumima za ispitivanje efikasnosti biocidnog proizvoda** po tipu proizvoda i njegovoj nameni. Netransparentnost ovih informacija dovodi do toga da se kompanijama traže dodatna ispitivanja koja oni nisu mogli da predvide pre odluke o proizvodnji/uvozu i pripremi dokumentacije za upis u Privremenu listu, a to su često i ispitivanja efikasnosti koje nije moguće sprovesti u Republici Srbiji.
- 2. Smernice za razgraničavanja biocidnih proizvoda.** Na ovim kriterijumima i smernicama se insistira u praksi, dok se iste ne spominju u okviru Infopulta za hemikalije i biocidne proizvode.
- 3. Objaviti sve neophodne vodiče Evropske agencije za hemikalije na srpskom jeziku** koji se koriste u praksi i na kojima se insistira u okviru obuke i ispita za savetnika za hemikalije, kao i samog upravnog postupka.
- 4. Imajući u vidu kompleksnost dokumentacije i kriterijuma za sprovođenje upravnih postupaka neophodne je uspostaviti rubriku: Najčešće postavljena pitanja i omogućiti efikasniju i direktniju komunikaciju sa zainteresovanim stranama,** s obzirom na to da je komunikacija s privrednim subjektima i savetnicima za hemikalije svedena najčešće samo na elektronsku prepisku.

Pravo potrošača na informaciju o sadržaju supstanci koje izazivaju zabrinutost u proizvodima

Članom 27. Zakona o hemikalijama Republike Srbije propisano je da na zahtev potrošača svaki snabdevač proizvoda koji u svom sastavu ima supstancu koja ispunjava kriterijume iz definicije supstance koja izaziva zabrinutost u koncentraciji većoj od 0,1% (m/m), u obavezi je da potrošaču dostavi dovoljno

informacija, koje su snabdevaču u tom trenutku dostupne, kako bi se omogućila bezbedna upotreba proizvoda, uključujući kao minimum naziv te supstance. Ovaj član se primenjuje na proizvode kao što su npr. odeća, nameštaj, igračke, elektronski uređaji i sl. U slučaju proizvoda kao što su: hrana, lekovi, kozmetika, sredstva za čišćenje ili boje, obaveza informisanja primenjuje se samo na ambalažu ovih proizvoda (MZŽS, 2009a).

U cilju olakšavanja potrošačima da zatraže ovu informaciju u skladu sa ovim zakonskim pravom, od decembra 2019. godine građanima Srbije je dostupna mobilna aplikacija *Scan4Chem* pomoću koje se proizvođaču može poslati zahtev za informaciju o sadržaju supstanci koje izazivaju zabrinutost (ALHem, 2019b). Samo pomoću ove aplikacije, od decembra 2020. godine poslato je preko 2.000 zahteva, pri čemu su se mnogi potrošači na društvenim mrežama žalili da nisu dobili odgovor.

Pored toga, u okviru istraživanja ALHem *Mekana plastika, gruba istina*, za sve kupljene i testirane proizvode na prisustvo određenih ftalata poslato su zahtevi privrednim subjektima za informaciju o sadržaju supstanci koje izazivaju zabrinutost, u skladu s pravom potrošača iz člana 27. Zakona o hemikalijama Republike Srbije. Ovim istraživanjem je identifikovano deset proizvoda koji su sadržali supstance koje izazivaju zabrinutost, iako svi ovi proizvodi spadaju pod pravo na informaciju, o čemu su kompanije bile obavestene od strane organizacije ALHem, **nijedna od njih nije dostavila informaciju o prisustvu supstanci koje izazivaju zabrinutost** (ALHem, 2020).

Iako se na osnovu povećanja zainteresovanosti potrošača za održive načine kupovine i sve češćeg promovisanja održivih rešenja u svakodnevnom životu može očekivati da će sve više njih koristiti ovo pravo u budućem periodu, **neophodno je da Ministarstvo zaštite životne sredine vrši nadzor nad sprovođenjem odredbe člana 27. Zakona o hemikalijama Republike Srbije**. Međutim, ova vrsta nadzora se godinama ne uvrštava u godišnji plan rada inspekcije (MZŽS 2019a, MZŽS 2020b). Kontrola zaštite prava potrošača u pogledu informisanja o supstancama koje izazivaju zabrinutost je od izuzetne važnosti kako bi se zaštitilo zdravlje građana i građanki s obzirom na to da se propisi o zabranama/ograničenjima hemikalija u proizvodima redovno ne ažuriraju te ovo predstavlja

jedini način da potrošači budu informisani o postojanju opasnih supstanci u proizvodima. Uslov za to je da kompanije ispunjavaju svoju zakonsku obavezu i dostavljaju informacije na prispele zahteve.

Potrebno je razmotriti uspostavljanje baze podataka o supstancama koje izazivaju zabrinutost u proizvodima, nalik SCIP bazi (*Substances of Concern In articles as such or in complex objects (Products)*) Evropske agencije za hemikalije, kako bi se reciklerima i potrošačima omogućilo bolje informisanje o sadržaju opasnih supstanci u proizvodima.

Projekti Ministarstva

U toku 2019. godine počela je realizacija projekta *EU za bolju životnu sredinu – Razvoj okvira za usklađivanje sa zakonodavstvom EU u oblasti vazduha, hemikalija i horizontalnog zakonodavstva (EAS3 projekat* – u toku kojeg se radi na izradi specifičnih planova implementacije za REACH uredbu i BPR uredbu o biocidnim proizvodima).

Što se tiče POPs hemikalija, Republika Srbija je harmonizovala nacionalno zakonodavstvo sa POPs uredbom, ali Nacionalni implementacioni plan (NIP) za sprovođenje Stokholmske konvencije, koji je ažuriran još 2015. godine, do danas nije usvojen. S obzirom na to da je Akcioni plan NIP-a projektovan do 2020. godine, sada **se može smatrati zastarelim i neophodno je ažuriranje specifičnih akcionih planova** koji su sastavni deo ažuriranog NIP-a u okviru ovog dokumenta. Ovim kašnjenjem je naročito otežan nastavak sprovođenja monitoringa POPs na osnovu uspostavljenih aktivnosti programa za merenje nivoa POPs u životnoj sredini i hrani, kao i uključivanje novih POPs u postojeći program. Kako bi se uspostavio funkcionalan sistem za monitoring POPs, neophodno je unaprediti rad laboratorija za merenje, naročito novih POPs, kroz akreditaciju metoda, nabavku laboratorijske opreme i stručno usavršavanje zaposlenih u laboratoriji. Pored toga, poslednjim izmenama na veb-stranici Ministarstva zaštite životne sredine nisu implementirane informacije o Nacionalnom implementacionom planu za Stokholmsku konvenciju, a koje su bile dostupne u prethodnoj verziji sajta. Neophodno je učiniti javno dostupnim

informacije u vezi sa sprovođenjem svih konvencija koje su u nadležnosti Ministarstva zaštite životne sredine.

U okviru projekta *Inicijalna procena kapaciteta za implementaciju Minamata konvencije o živi u Republici Srbiji*, koji je sprovelo Ministarstvo zaštite životne sredine uz tehničku podršku Programa UN za razvoj i finansijsku podršku Globalnog fonda za zaštitu životne sredine, izrađen je Nacionalni inventar emisije žive za Republiku Srbiju, kao o Izveštaj o proceni kapaciteta za implementaciju Minamata konvencije, koju je Republika Srbija potpisala 2014. godine. Izveštaj o stanju žive u Srbiji predstavlja važan korak ka ratifikaciji Minamata konvencije i ka donošenju mera za uspešno rešavanje problema u vezi sa živom. **Međutim, iako je finalni izveštaj u okviru projekta završen još 2018. godine, on nije javno dostupan. Dosad nije donesena odluka o ratifikaciji Minamata konvencije, iako su ekspertski tim i stručna služba Ministarstva zaštite životne sredine dali preporuku o potrebi ratifikacije.**

Projekat *Jačanje sinergije u implementaciji Bazelske, Roterdamske, Stokholmske i Minamata konvencije u Republici Srbiji* koji sprovodi Ministarstvo zaštite životne sredine u saradnji sa UNDP, finansiran sredstvima iz specijalnog poverilačkog fonda UNEP-a, produžen je do 15. 6. 2021. zbog pandemije COVID-19. Cilj projekta je jačanje institucionalnih kapaciteta za udruženo izveštavanje prema obavezama navedenih konvencija, kao i unapređenje saradnje između resornih sektora nadležnog ministarstva, agencija, industrije (s posebnim naglaskom na sektor reciklaže), naučno-istraživačkih instituta i civilnog sektora. U okviru projekta izrađeni su:

- Izveštaj o proceni troškova dekomisije dva postrojenja hlór-al-kalne elektrolize u kojima se koristila tehnologija bazirana na elementarnoj živi (MZŽS, 2021);
- Priručnik o tehnikama i metodama za identifikaciju i separaciju otpada koji sadrži polibromovane difenil etre (PBDE), namenjen reciklerima elektronskog otpada;
- Sažetak koncepta politika za rešavanje problema sa živom u Srbiji;
- Brošura o o sinergiji konvencija;

- Brošura za podizanje svesti romske populacije koja se bavi sakupljanjem sekundarnih sirovina.

Urađeno je i nekoliko nacрта dokumenata javnih politika koji se trenutno nalaze u fazi konsultacija između nadležnog Ministarstva i Republičkog sekretarijata za javne politike i nisu javno dostupni.

Takođe, uspostavljen je i novi BRSM IT portal (<https://brsm.ekologija.gov.rs>) koji je prevashodno namenjen za internu komunikaciju i razmenu zvaničnih podataka za izveštavanje u skladu sa zahtevima BRSM konvencija između nadležnih državnih organa. Prema navodima Ministarstva, u planu je da se do kraja 2021. godine nadogradi i interfejs ovog portala, a koji će biti dostupan svim zainteresovanim stranama.

Finansiranje

Finansijski aspekt upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima detaljno je analiziran u prethodnim izveštajima Koalicije i od tada nije bilo značajnih promena.

Sistem upravljanja hemikalijama i biocidnim proizvodima finansira se iz budžeta Republike Srbije. Ministarstvo zaštite životne sredine otvorilo je namenski podračun za uplatu republičkih administrativnih taksi za hemikalije i biocidne proizvode. Međutim, s obzirom na strukturu i način funkcionisanja budžetskog sistema, **nisu dostupni podaci u kom iznosu su prihodi ostvareni od taksi koje služe za pokriće troškova pružanja administrativnih usluga za sprovođenje upravnih postupaka** i da li je i koliki deo troškova plaćen iz sredstava koja se ostvaruju od drugih poreskih obveznika, odnosno od onih koji od hemikalija i/ili biocidnih proizvoda ne ostvaruju prihode. Ovo nije u saglasnosti sa osnovnim principima utvrđenim REACH-om i Uredbom o biocidnim proizvodima (BPR), kao i pratećim sprovedenim uredbama EU kojima se uređuju naknade prema kojima troškove u vezi s regulatornim postupcima u pogledu hemikalija i biocidnih proizvoda moraju snositi privredni subjekti koji od njihovog stavljanja u promet ostvaruju prihode. U tom smislu ni novi Zakon o biocidnim proizvodima, čije se usvajanje tek očekuje, nije preuzeo sistem naknada po EU modelu. Naknade se ne prikupljaju i ne troše namenski za smanjenje rizika od biocidnih proizvoda (što je slučaj u EU). Potrebno je uskladiti domaći sistem sa EU modelom. S obzirom na to da bi se namenski prikupljena sredstva (naknade), između ostalog, koristila i za procenu opasnosti, izloženosti i rizika od biocidnih proizvoda (što ne spada u uobičajeni administrativni postupak), korist bi imali svi građani i građanke Srbije, jer se na taj način štiti zdravlje ljudi i životna sredina.

Iako oblast javnih nabavki spada u Poglavlje 5, treba istaći da **zelene javne nabavke predstavljaju važan ekonomski instrument koji može da doprinese ekonomskom razvoju uz smanjenje uticaja po životnu sredinu kroz ceo životni**

vek proizvoda. Za određene grupe proizvoda kao jedan od kriterijuma EU za zelene javne nabavke zahteva se informacija o prisustvu supstanci koje izazivaju zabrinutost (npr. IT oprema, nameštaj), dok su za druge proizvode kao što su: sredstva za čišćenje, boje i lakovi odsustvo supstanci koje izazivaju zabrinutost uslov za kriterijum za zelenu nabavku. Primena zelenih javnih nabavki u javnom sektoru mogla bi da doprinese boljoj komunikaciji o opasnim supstancama u proizvodima, a samim tim i smanjenju rizika po zdravlje ljudi i životnu sredinu. Efektivno uspostavljanje sistema zelenih javnih nabavki u Republici Srbiji imalo bi veliki značaj za stvaranje održive ekonomije, podsticanje cirkularne ekonomije, inovacija i povećanja kvaliteta života svih građana u Srbiji.

Preporuke

Strateški i zakonodavni okvir

- 1.** Uspostaviti adekvatnu dinamiku usaglašavanja s relevantnim izmenama i dopunama propisa EU u ovoj oblasti.
- 2.** Usvojiti Nacrt zakona o biocidnim proizvodima.
- 3.** Ratifikovati Minamata konvenciju o živi.
- 4.** Usvojiti Strateški dokument i Akcioni plan za jačanje sinergije u implementaciji: Bazelske, Roterdamske, Stokholmske i Minamata konvencije.

Sprovođenje propisa

- 5.** Ojačati administrativne i stručne kapacitete u ovoj oblasti, naročito na poslovima upisa hemikalija i biocidnih proizvoda u Registar, kao i upravljanja biocidnim proizvodima, zbog uvođenja novog postupka priznavanja akta iz EU koji proističe iz Nacrta zakona o biocidnim proizvodima.
- 6.** Pojednostaviti proceduru za rešavanje zahteva za upis hemikalija u Registar hemikalija starijih od godinu dana.
- 7.** S obzirom na obim i sadržaj dokumentacije koja se zahteva postupkom upisa biocidnih proizvoda u eIRH, kao i poverljivost pojedinih podataka, neophodno je unaprediti postojeću zaštitu i striktno definisati različite nivoe pristupa podacima.

- 8.** Osnovati zajedničko telo za integrisano upravljanje hemikalijama kako bi se uspostavila zadovoljavajuća saradnja i koordinacija između svih relevantnih sektora i obezbedilo bezbedno upravljanje hemikalijama kroz čitav životni ciklus, odnosno donošenje i sprovođenje Integrisanog programa upravljanja hemikalijama. Zajedničko telo bi trebalo da se sastoji od predstavnika/predstavnica nadležnih državnih organa u oblasti upravljanja hemikalijama i predstavnika/predstavnica industrije, naučno-istraživačkih i nevladinih organizacija.
- 9.** Pojačati inspekcijski nadzor nad poslovima kontrole hemikalija i biocidnih proizvoda.
- 10.** Pojačati inspekcijski nadzor nad primenom Zakona o predmetima opšte upotrebe.
- 11.** Unaprediti informacije na Informativnom pultu za hemikalije kao što su: smernice i kriterijumi za upis biocidnog proizvoda u Privremenu listu, vodiči koji se primenjuju u praksi i najčešće postavljana pitanja.
- 12.** Ponovo učiniti dostupnim podatke o Registru hemikalija o broju prijavljenih hemikalija po klasama opasnosti na veb-sajtu Ministarstva zaštite životne sredine.
- 13.** Uspostaviti nadzor nad sprovođenjem člana 27. Zakona o hemikalijama i zaštititi prava potrošača.
- 14.** Redovno ažurirati NEPRO bazu.
- 15.** Učiniti javno dostupnim informacije o sprovođenju koncesija za koje je nadležno Ministarstvo zaštite životne sredine.
- 16.** Ažurirati poslednji usvojeni NIP za Stokholmsku konvenciju o dugotrajnim organskim zagađujućim supstancama.

Finansiranje

- 17.** Izmeniti domaći sistem kojim se uređuje naplata taksi i naknada preuzimanjem EU modela finansiranja sistema za upravljanje hemikalijama i biocidnim proizvodima kojima će se osigurati da naknade u vezi s regulatornim postupcima u pogledu hemikalija i biocidnih proizvoda snose privredni subjekti koji od njihovog stavljanja u promet ostvaruju prihode.

Reference

- ALHem, 2019a. AskReach <http://alhem.rs/ask-reach/> [pristupljeno 10. aprila 2021]
- ALHem, 2019b. Igračka plačka http://alhem.rs/wp-content/uploads/2013/12/IGRACKA_PLACKA.pdf [pristupljeno 10. aprila 2021]
- ALHem, 2020. Mekana plastika, gruba istina <http://alhem.rs/wp-content/uploads/2013/12/MEKANA-PLASTIKA-GRUBA-ISTINA.pdf> [pristupljeno 10. aprila 2021]
- BATUT 2019. Godišnji Izveštaj o zdravstvenoj ispravnosti predmeta opšte upotrebe u Republici Srbiji za 2018. godinu <http://www.batut.org.rs/download/izvestaji/higijena/Zdravstvena%20ispravnost%20predmeta%20opste%20upotrebe%202019.pdf> [pristupljeno 10. aprila 2021]
- EC, 2018. *Commission Regulation (EU) 2018/2005 of 17 December 2018 amending Annex XVII to Regulation (EC) No 1907/2006 of the European Parliament and of the Council concerning the Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals (REACH) as regards bis(2-ethylhexyl) phthalate (DEHP), dibutyl phthalate (DBP), benzyl butyl phthalate (BBP) and diisobutyl phthalate (DIBP) (Text with EEA relevance).* 2018: *Official Journal of the European Union*. p. L 322/14-19.
- ECHA. *European Chemicals Agency, HelpDesks* <https://echa.europa.eu/support/helpdesks> [pristupljeno 10. aprila 2021]
- K27, 2020. Koalicija 27: Poglavlje 27 u Srbiji: Napredak u magli. Dostupno na: <https://www.koalicija27.org/wp-content/uploads/2020/10/izvestaj-2020.pdf>
- MZ, 2009. Ministarstvo zdravlja, Zakon o opštoj bezbednosti proizvoda („Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 41/2009, 77/2019)
- MZ, 2020. Ministarstvo zdravlja, Izveštaj o radu odeljenja sanitarne inspekcije za 2019. godinu.
- MZŽS 2009a. Ministarstvo zaštite životne sredine: Zakon o hemikalijama, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 36/2009, 88/2010, 92/2011, 93/2012 i 25/2015.
- MZŽS, 2009b. Ministarstvo zaštite životne sredine, Zakon o biocidnim proizvodima, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 36/2009, 88/2010, 92/2011 i 25/2015.
- MZŽS, 2019. Ministarstvo zaštite životne sredine, Plan inspekcijskog nadzora inspekcije za zaštitu životne sredine za 2020. godinu.
- MZŽS, 2020a. Ministarstvo zaštite životne sredine: Pravilnik o Spisku klasifikovanih supstanci, „Službeni glasnik Republike Srbije“, br. 22/2020.
- MZŽS, 2020b. Ministarstvo zaštite životne sredine, Plan inspekcijskog nadzora inspekcije za zaštitu životne sredine za 2020. godinu.
- MZŽS, 2021. Ministarstvo zaštite životne sredine, Informacija o radu Ministarstva zaštite životne sredine za novembar–decembar 2020. godine i januar 2021. godine.
- NEPRO. Baza nebezbednih proizvoda, Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija

UPRAVLJANJE HEMIKALIJAMA

Institut za javno zdravlje „Dr Milan Jovanović Batut“ svake godine objavljuje godišnji Izveštaj o zdravstvenoj ispravnosti predmeta opšte upotrebe u RS. **IZVEŠTAJ SADRŽI I BROJ HEMIJSKI NEISPRAVNIH PREDMETA** na sadržaj bisfenola A, ftalata i metala.

Predmeti povučeni s tržišta se **JAVNO OBJAVLJUJU U NEPRO SISTEMU** (sistem obaveštavanja o nebezbednim proizvodima), koji je sastavni deo sistema tržišnog nadzora i ima svrhu da potrošačima omogući bolju zaštitu od nebezbednih proizvoda

I pored planiranog opsežnog monitoringa za 2020. godinu, **U NEPRO BAZU JE UNETO TEK DVA PROIZVODA U 2020. GODINI** koja su povučena s tržišta zbog hemijskog rizika.

Broj javno dostupnih objava **nebezbednih proizvoda** u NEPRO bazi u kategoriji hemijskog rizika

2
35
2
1
2
0

Broj uzoraka ocenjenih kao **hemijski neispravno** na sadržaj bisfenola A, ftalata i metala u mreži Instituta i Zavoda za javno zdravlje

nema podataka
89
26
36
46
69

DA LI SU POTROŠAČI ADEKVATNO INFORMISANI O HEMIJSKI NEBEZBEDNIM PROIZVODIMA NA TRŽIŠTU RS?

Poređenje rezultata iz Izveštaja ovog instituta i broja prijava u NEPRO sistemu **UKAZUJE DA SE NEPRO BAZA NEREDOVNO AŽURIRA**, čime se potrošači uskraćuju za informacije o proizvodima koji sadrže opasne supstance.